

Överenskommelse ungdomsmottagningar Jönköpings län

Bakgrund

Barndialogens styrgrupp tog år 2011 fram ett förslag på en enhetlig grundstruktur för ungdomsmottagningar i länet kallad för "Mall för överenskommelse mellan Regionen och varje enskild kommun i Jönköpings län avseende ungdomsmottagning". Överenskommelsen revideras vart annat år, senaste revidering skedde 2019. Ledningsgruppen för ungdomsmottagning har tillsammans med utvecklingsledaren för länets ungdomsmottagningar ansvarat för revideringsarbetet. Handbok för Sveriges ungdomsmottagningar har använts genomgående i aktuell överenskommelse (FSUM - Föreningen för Sveriges ungdomsmottagningar, 2018)

Vad är en ungdomsmottagning?

Ungdomsmottagningen arbetar med fysisk, psykisk, social och sexuell hälsa. Detta arbete utförs på flera olika nivåer genom rådgivande, stödande och behandlande insatser på mottagningen, individuellt och i grupp. Ungdomsmottagningen bedriver utåtriktat arbete på gruppnivå, till exempel besök av klasser, besök på skolor och fritidsgårdar samt medverkar vid större evenemang såsom gymnasiemässor. I arbetet ingår också att på strukturell nivå påverka beslutsfattare och samarbeta med folkhälsosamordnare och elevhälsan för att bland annat implementera sexuell och reproduktiv hälsa i undervisningen.

Ungdomsmottagningen har till uppgift att på ungas uppdrag förmedla kunskap, ge information, stöd och behandling. Detta gäller i synnerhet inom området sexuell, reproduktiv och psykosocial hälsa. Ett av ungdomsmottagningarnas grundfundament är att ungdomar under 18 år kan söka utan vårdnadshavarens kännedom eller godkännande. Ungdomsmottagningen är en lågröskelverksamhet som ska präglas av god tillgänglighet. Kännetecknande för verksamheten är att huvudmännen, kommunerna och regionen, samordnar sina resurser för att möjliggöra en tvärprofessionell samverkan genom gemensam arbetstid. Förutsättningen för att garantera detta är jämn resursfördelning mellan medicinska och psykosociala kompetenser.

Syfte och mål med överenskommelsen

Syftet med denna överenskommelse är att reglera och stärka samverkan kring driften av UM. Överenskommelsen ska tydliggöra samarbetets omfattning och former samt parternas ansvar. Målet med överenskommelsen är att skapa

förutsättningar för att kunna planera och genomföra hälsofrämjande och förebyggande insatser av god kvalitet och med god tillgänglighet.

Tid för överenskommelsen

Överenskommelsen löper fortgående med möjlighet för parterna att skriftligt säga upp överenskommelsen med 12 månaders varsel.

Informationsskyldighet och omförhandling

Parterna har skyldighet att informera varandra och göra riskanalys om någon av huvudmännen har för avsikt att vidta åtgärder som kan få betydelse för den gemensamma verksamheten. Respektive part äger rätt att påkalla förhandling om förändring av villkoren för överenskommelsen sker. Ändring av avtalet kan ske utan formell uppsägning om parterna är överens.

Skiljaktighet

Skiljaktighet på grund av denna överenskommelse ska avgöras av Strategigrupp barn och unga.

Målgrupp och upptagningsområde

Ungdomsmottagningarnas målgrupp är ungdomar och unga vuxna, som bor eller studerar inom upptagningsområdet. Upptagningsområdet är varje enskild kommun om inte annat avtalas, till exempel samverkan mellan kommuner. Åldersgruppen för ungdomsmottagning i länet gäller från 13 år och fram till den dag man fyller 22 år. Åldersgränsen kan anpassas undantagsvis och i enskilda fall dock högst upp till den dag man fyller 25 år.

Bemanning

Bemanningen ska anpassas efter antalet ungdomar och unga vuxna inom upptagningsområdet. På ungdomsmottagningen ska grundbemanningen bestå av barnmorska och kurator/psykolog. Barnmorska och kurator/psykolog ska lotsa ungdomen till läkare vid behov.

Föreningen för Sveriges ungdomsmottagningar rekommenderar är 1,0 tjänst kurator/psykolog, 1,0 tjänst barnmorska och läkare 10 tjänstgöringstimmar/vecka, per 3 000 unga. Övrig personal, som till exempel sjuksköterska och undersköterska, ska anpassas efter verksamhetens behov och lokala förutsättningar. Kommunerna och Regionen ska gemensamt eftersträva bemanning med båda könen på varje ungdomsmottagning

Mål och inriktning

Det övergripande målet för ungdomsmottagningarna är att främja fysisk och psykisk hälsa med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter bland unga. Arbetet ska utgå utifrån en psykosocial, psykologisk och medicinsk helhetssyn samt ett rättighetsperspektiv där unga har rätt till information, kunskap, stöd och behandling. Alla ungdomar ska känna sig välkomna och ett normkritiskt förhållningssätt ska prägla verksamheten.

Verksamheten omfattar följande områden:

- Sexuell hälsa
- Reproduktiv hälsa
- Psykisk hälsa
- Fysisk hälsa

Mål kopplade till kvalitetsuppföljning

Att arbeta för människors lika värde och jämställdhet med fokus på genusperspektivet:

- andelen unga män som besöker mottagningen ska vara minst 20 procent

Att varje ungdomsmottagning ska tillhandahålla ungdomshälsovård i form av: preventivmedelsrådgivning, enskild rådgivning i sex och samlevnad, STI-förebyggande arbete, provtagning samt råd och stödsamtal av psykosocial karaktär:

- minska antalet oönskade graviditeter
- minska antalet STI.
- öka provtagningen av klamydia och andra STI.
- upplevd förbättrad psykisk hälsa

Att arbeta med ett aktivt utåtriktat arbete:

- Ungdomsmottagningarna ska erbjuda alla elever i grundskolans årskurs 8 eller 9 studiebesök på mottagningen samt vid förfrågan erbjuda information till föräldrar.
- Ungdomsmottagningarna ska erbjuda gymnasier och eftergymnasiala utbildningar medverkan vid t ex temadagar och klassrumsträffar samt vid behov arbeta med riktade grupper.

Mått och indikatorer

Tillgänglighet - drop-in besök - erbjuda bokad tid inom en vecka, på onlinemottagning eller fysisk mottagning

Besök på mottagning - antal besök till respektive yrkesgrupp fördelat på kön och ålder:

- antal individer till respektive yrkesgrupp fördelat på kön och ålder

Klamydiastatistik:

- antal klamydiaprovtagningar och antal positiv klamydia

Preventivmedelsförskrivning:

- antal förskrivna långtidsverkande preventivmedel

Psykisk hälsa:

- antal ungdomar, som efter besök hos kurator/psykolog, upplever att de fått rätt stöd för att kunna förbättra sitt mående - antal erbjudanden att genomföra screening enligt Sexit

Utåtriktad verksamhet:

- antal klasser från högstadiet på studiebesök på ungdomsmottagning fysiskt eller digitalt, antal besök på gymnasieskolor.

Gruppverksamhet:

- antal grupper och deltagare fördelat på kön samt kommunnivå

Kundnöjdhet:

- tillgänglighet, delaktighet och bemötande

Tillgänglighet:

- Verksamheten ska utformas så att tillgängligheten är god vilket innebär möjlighet till kontakt med ungdomsmottagning alla vardagar via 1177 vårdguiden, telefon, online-mottagning. Det ska vara god tillgänglighet till besök på mottagning genom antingen onlinemottagning, drop-in eller bokade besök. Ungdomsmottagningarna ska i största möjliga utsträckning vara öppna året om. Reducering av verksamheten kan bli nödvändig under sommarperioden. Denna ska i så fall planeras i samverkan mellan huvudmännen och med hänvisning till annan verksamhet.

Sekretess och följsamhet mot lagstiftning

Lagar som reglerar ungdomsmottagningars verksamhet är: barnkonventionen, patientdatalagen, socialtjänstlagen, lagen om offentlighet och sekretess, hälso- och sjukvårdslagen, abortlagen, smittskyddslagen, patientsäkerhetslagen samt föräldrabalken.

All personal har tystnadsplikt vilken regleras i lagen om offentlighet och sekretess 2009:400. Information om enskilda personliga förhållanden som omfattas av sekretess får inte föras vidare till någon annan utan att den som berörs av uppgifterna har lämnat samtycke till detta. All personal på ungdomsmottagning omfattas av det som kallas "sträng sekretess". Det innebär att sekretess gäller för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller honom närstående lider men. Allt utbyte av information ska ske enligt lagen om offentlighet och sekretess, patientjournalagen, socialtjänstlagen, skollagen och andra vägledande dokument och ska vara kända hos alla medarbetare på ungdomsmottagning. Det åligger respektive chef att informera sin personal.

Ungdomarna, de unga vuxna ska informeras om sekretessreglerna och på vilket sätt deras besök dokumenteras. Information ska lämnas på det sätt som anges i

patientdatalagen och personuppgiftslagen. Vårdnadshavare har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör underårigs personliga angelägenheter. Vårdnadshavarens rätt till information uttunnas dock då barnet blir äldre.

Parternas åtagande och ansvarsfördelning

Regionen ansvarar för medicinska åtgärder och kommunerna ansvarar för psykosociala insatser. Huvudmännen ansvarar gemensamt för att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt sätt, exempelvis vad gäller studiebesök, kvalitetssäkring och uppföljning. Dokumentation, kvalitetssäkring och uppföljning styrs av lagarna för respektive verksamhet samt gemensam uppföljning enligt mått ovan.

Ungdomsmottagningarna ska i samverkan med andra aktörer följa och medverka till kunskapsutvecklingen inom verksamhetsområdet samt anpassa verksamheten därefter. Huvudmännen ansvarar för att personalen på ungdomsmottagning har rätt kompetens för att ta del av ändamålsenlig kompetensutveckling och att all personal har de egenskaper som krävs för att kunna möta unga på lämpligt sätt. Huvudmännen bör möjliggöra tvärprofessionell samverkan kring enskilda ungdomar, bland annat genom gemensam arbetstid.

Roller för enskilda yrkesgrupper

All personal på ungdomsmottagning skall vara en lokal kunskapsbank dit människor kan vända sig för information, utbildning och konsultation i frågor som rör ungdomar och unga vuxna.

Barnmorskans arbetsuppgifter

- Förebygga oönskade graviditeter
- Sexuell och reproduktiv hälsa
- Förhindra uppkomst och spridning av sexuellt överförbara infektioner.
- Rådgivning och hjälp till ungdomar som söker för allmänna somatiska besvär.
- Rådgivning och hjälp avseende levnadsvanor
- Tillsammans med övrig personal på ungdomsmottagning arbeta utåtriktat och hälsofrämjande främst mot högstadie- och gymnasieskolor men också med andra aktörer såsom ungdomsgårdar och föreningar.
- Medverka vid olika samhällsaktiviteter där riskbeteende kan befaras, t ex festivaler.

Kuratorns arbetsuppgifter

- Ha det yrkesmässiga ansvaret när det gäller frågor av psykosocial karaktär
- Samtalskontakter i form av råd och stöd, utifrån de behov den unge har.
- Uppmärksamma och bedöma sociala och psykologiska problem hos unga

- Huvudansvarig för kontakter med sociala och psykiatriska instanser och exempelvis kunna erbjuda psykosocial konsultation
- Se till att samhällets resurser integreras i arbetet.
- Tillsammans med övrig personal på ungdomsmottagning arbeta utåtriktat och hälsofrämjande främst mot högstadie- och gymnasieskolor men också med andra aktörer såsom ungdomsgårdar och föreningar.
- Medverka vid olika samhällsaktiviteter där riskbeteende kan befaras, t ex festivaler.

Kompetenser som utgår från lokala behov och förutsättningar:

Läkarens arbetsuppgifter

- Diagnostisera och behandla olika sjukdomstillstånd och bedöma eventuella avvikelser

Sjuksköterskans arbetsuppgifter

- Medicinska och psykosociala frågor såsom könssjukdomar, preventivmedel och psykisk och fysisk hälsa

Undersköterskans arbetsuppgifter

- Exempelvis assistera medicinsk personal vid undersökning, ge information, och administration

Psykologens roll

- Stödja, vägleda och motivera psykiskt välbefinnande och kartlägga, bedöma och behandla psykisk ohälsa.
- Kortare och längre terapier

Psykokoterapeutens roll

- Stödjande, rådgivande och behandlande samtal, allt från enstaka samtal till längre psykoterapier

Ledningsorganisation

För varje lokal ungdomsmottagning ska det finnas en styrgrupp med verksamhetsansvariga chefer representerade för respektive huvudman. Styrgruppen styr, samordnar och utvecklar den lokala ungdomsmottagningen samt bereder frågor till den länsgemensamma ledningsgruppen för ungdomsmottagning. Den länsgemensamma ledningsgruppen samordnar och utvecklar ungdomsmottagningarna ur ett länsperspektiv. Ledningsgruppen inhämtar information och frågeställningar från de lokala styrgrupperna samt bereder ärenden till Strategigrupp barn och unga. Sammankallande för ledningsgruppen är utvecklingsledaren för ungdomsmottagning.

Ekonomi

Respektive huvudman svarar för kostnader för personal och personalutveckling. Övriga kostnader fördelas enligt överenskommelse i styrgruppen.

Lokaler och inventarier

Lokalerna ska vara anpassade efter det som anses lämpligast inom varje mottagning, hyresavtal upprättas lokalt. Kostnaderna för städning fördelas mellan parterna enligt samma principer som för lokalhyran. Varje verksamhet ansvarar för inventarier inom den egna verksamheten.

Verksamhetsuppföljning

Uppföljning av ungdomsmottagningarnas verksamhet sker genom en kvalitetsredovisning vartannat år enligt gemensam modell i länet (se bilaga 2). Kvalitetsredovisning sker enligt framtagna indikatorer som är gemensamma för länets ungdomsmottagningar. Kvalitetsredovisningen består av:

- Personalens självskattning (struktur- och processmått)
- Statistik från Cosmic och pinnstatistik (process- och prestationsmått)
- Patientrapporterade mått genom enkät till ungdomar (Patient Reported Experience Measures, PREM)

Därutöver finns för regionen en mall för framtagandet av statistik ur Cosmic/Diver som används för varje ungdomsmottagning vid varje årsslut. Kommunerna har en mall för framtagande av pinnstatistik vid varje årsslut. Budgetuppföljning sker utifrån respektive huvudmans riktlinjer.

Uppföljning av överenskommelsen

Överenskommelsen godkänd och beslutad i Strategigrupp barn och unga 2022-03-11.

Revidering

Överenskommelsen följs upp vartannat år.